

MEDICINA D'OCCITÀNIA

LA PARTICIPACIÓ OCCITÀNIA EN LA REVISTA 'LA MEDICINA CATALANA'

SABATÉ I CASELLAS, Ferran

RESUM: Estudiem la contribució dels autors de les terres de llengua d'Oc a la revista "La Medicina Catalana" (1933-1938), que portava per subtítol: "Portantveu de l'Occitània mèdica". Valorem els motius d'oportunitat d'aquesta iniciativa, la vàlua científica dels treballs publicats i el percentatge de participació dels metges occitans, i els resultats o impacte obtingut per la revista en relació als objectius i context general.

Paraules clau: Revista "La Medicina Catalana". Portantveu de l'Occitània mèdica.

RESUMEN: Estudiamos la contribución de los autores de las tierras de lengua d'Oc en la revista "La Medicina Catalana" (1933-1938), que tenía el subtítulo de "Portavoz de la Occitania médica". Valoramos los motivos de oportunidad de esta iniciativa, el valor científico de los trabajos publicados y el porcentaje de participación de los médicos occitanos, así como el impacto obtenido por la revista en relación a los objetivos y al contexto general.

Palabras clave: Revista "La Medicina Catalana". Portantveu de l'Occitània mèdica.

*

INTRODUCCIÓ

"*La Medicina Catalana*" (1933-1938) fou un exponent de l'esforç dels professionals sanitaris noucentistes per situar les ciències mèdiques catalanes al nivell dels països europeus més avançats. Es tractava de donar a conèixer els progressos de la medicina de l'àrea lingüística catalano-occitana, i demostrar que el Català podia ésser un instrument de comunicació científica a nivell internacional.

Amb el subtítol de "*Portantveu de l'occitània mèdica*", volia erigir-se en vehicle de difusió dels treballs i activitats científiques originades en els territoris germans de llengua i cultura al nord dels Pirineus; i que no trobaven ressó en les publicacions de París.

Cal assenyalar que, aquestes relacions científiques i d'amistat occitano-catalanes, provenien ja de la Renaixença, i s'incrementaren durant la Dictadura de Primo de Rivera, per l'exili d'alguns científics catalans en terres d'Occitània.

MATERIAL

"*La Medicina Catalana*" es publicà des de l'octubre de 1933, fins el setembre de 1938. Tenia un mínim de 128 pàgines en bon paper couché, de tamany foli. Aparegueren un total de 60 números, amb una periodicitat mensual, agrupats en 8 volums.

El "Redactor en cap" i ànima de la revista fou el Dr. Leandre Cervera i Astor, deixeble de Ramon Turró, i membre destacat de la "Societat de Biologia de Barcelona". El "Consell de redacció" era format per 40 destacades personalitats, representatives de tot el territori catalano-occità. Els consellers del nord dels Pirineus eren 10 (el 25% del Consell). Per ordre alfabètic: A. Aimes (Montpeller), G. Baillat (Perpinyà), J. Castaigne (Clermont-Ferrand), P. Delmas-Marsolet (Bordeus), P. Dodel (Clermont-Ferrand), I. Girard (Tolosa de Llenguadoc), L. Rimbaud (Montpeller), M. Romieu (Marsella), L.C. Soula (Tolosa de Llenguadoc), G. Verger (Limoges); la meitat dels quals eren professors universitaris.

La revista s'estructurava en set seccions. La primera i més important eren els "*Treballs originals*", situats a les primeres pàgines, amb tipografia de fàcil lectura, i acompanyats de fotografies en blanc i negre o altres elements gràfics per completar la comprensió del treball. Per facilitar-ne la seva difusió a nivell internacional, al final de l'article, hi havia un resum en: Castellà, Francès, Angles, Alemany, Italià i Esperanto. Hem comptabilitzat un total de 244 treballs originals i 281 autors, dels quals 27 articles (un 11%) i 42 autors (un 15%) són occitans.

A continuació hi havia la "*Hemeroteca mèdica occitana*", que als volums VII i VIII es denominà "*Hemeroteca catalano-occitana*". Aquesta secció, amb lletra més menuda, formava un arxiu que "conté els articles d'autors catalans i occitans apareguts en totes les publicacions mèdiques de les terres d'oc i els que amb signatura catalana o occitana, apareixen fora de l'àrea geogràfica que el títol determina". Es feia un resum dels treballs publicats en les revistes mèdiques de l'àmbit occità o es donaven les referències bibliogràfiques pertinents. Aquesta tasca estava encomanada a metges recent graduats o estudiants dels últims cursos. El principal fou el Dr. Josep Pàmies i Xercavins, junt amb: Francesc Camps, Pelai Martorell, Santiago Montserrat, J. Sanmarti Rigol i P. Bricall Planes. Per valorar la importància d'aquesta tasca divulgadora, cal assenyalar que es rebien i recensaven 74 revistes mèdiques, 34 del Nord dels Pirineus (19 del Llenguadoc i 15 de Paris), amb 40 del Sud dels Pirineus (28 de Barcelona i 12 de la resta del Paísos Catalans).

Les primeres, són totes publicades en Francès (el 46%); mentre que de les segones, en trobem 24 en Castellà (el 32,5%) i 16 en Català (el 21,5%). Mencionarem a continuació les revistes publicades fora de Paris i Barcelona com a mostra de la vitalitat científica de les "províncies o departaments" perifèrics:

<i>Avinyó:</i>	"Cahiers de Pratique Médico-Chirurgicale"
<i>Bordeus:</i>	"Journal de Médecine de Bordeaux" "Gazette Médical de France" "Gazette Hebdomadaire des Sciences Médicales de Bordeaux" "Le Bulletin Médical de Bordeaux" "La Gazette Médicale du Sud-Ouest"
<i>Clermont-Ferrand:</i>	"Centre Médical Scientifique" "Revue Médical de France"
<i>Limoges:</i>	"La Gazette Médical Limousine"
<i>Lió:</i>	"Journal de Médecine de Lyon" "Lyon Chirurgical"
<i>Marsella:</i>	"Marseille Médical" "Provence Médical"
<i>Monaco:</i>	"Mónaco-Méditerranée Médica"
<i>Montpeller:</i>	"Montpellier Médical"
<i>Niça:</i>	"L'Art Médical"
<i>Nimes:</i>	"L'Echo des Cévennes"
<i>Toló:</i>	"La Côte d'Azur Médical"
<i>Tolosa de Llenguadoc:</i>	"Toulouse Médical"
<i>Ciutat de Mallorca:</i>	"Revista Balear de Medicina"
<i>Lleida:</i>	"Boletin Médico" "Nuevo Boletin Médico"
<i>Reus:</i>	"Fulls Clínicos" "Puericultura"
<i>Tarragona:</i>	"Práctica Médica"
<i>València:</i>	"Anales" "Crónica Médica" "Policlinica" "Revista de Higiene y de Tuberculosis" "Revista de Tuberculosis" "Revista de Sanidad de Guerra"

El tercer apartat era la "*Hemeroteca mèdica mundial*"; un repàs del més destacat publicat a les principals revistes mèdiques internacionals. Un contingut de 108 revistes recensades, procedents d'Europa, Africa, Asia i Amèrica, publicades en 7 idiomes diferents.

Seguien les “Notes bibliogràfiques”, que eren una ressenya dels llibres rebuts a la redacció de la revista. Aquesta secció anava a càrrec de Leandre Cervera.

La secció “Occitània mèdica”, dirigida pel Dr. Ismael Girard, amb la participació dels Drs. Camille Soula i Leandre Cervera, exercien de motors ideològics del projecte científico-cultural de la revista, a través de notes breus, editorials, comentaris, manifestos o exposicions de principis rectoris que inspiraven el renaixement de la medicina en els països de llengua occitana i catalana.

El “Noticiari d’activitats” informava i anunciava les activitats (cursos, conferències, nomenaments de càrrecs, etc.) dutes a terme als hospitals, acadèmies, facultats de medicina, societats científiques, grups de recerca, etc. de tot l’àmbit geogràfic catalano-occità.

Finalment, la “Galeria d’occitans il·lustres”, recollia els perfils biogràfics de personatges mèdics destacats, contemporanis o històrics, acompanyats d’una fotografia, dibuix, escultura o altre imatge gràfica, amb el propòsit de donar a conèixer les figures cabdals de la medicina occitana i catalana.

RESULTATS

En tota la durada de la revista, aparegueren 27 treballs originals d’autors occitans, que referenciem a continuació:

Soula L.C. (Tolosa del Llenguadoc): *El “Stokage” lacunar de la glucosa o “Stokage” per inundació.* 1933, I, 287-296.

Girard I. (Ax-les-Thermes): *Notes de Crenologia.* 1934, II, 203-212.

Bernardbeig J. Leclere P. Fournié G. (Tolosa de Llenguadoc): *La pràctica de l’exploració radiològica de l’úter i dels anexos.* 1934, II, 299-324.

Aimes A. (Montpellier): *Estat actual de la qüestió de l’helioteràpia.* 1934, II, 441-458.

Rouzaud J.J. Mathieu de Fossey A. (Vichy): *Variacions de les reaccions glucèmiques post-prandials.* 1934, II, 559-564.

Soula L.C. (Tolosa de Llenguadoc): *Quelcom de doctrinal sobre les vitamines.* 1934, III, 271-278.

Seudrail M. Molinéry R. Aversenq J. (Tolosa de Llenguadoc): *Les variacions de la síndrome humoral en el radiovaporàrium sulfurós de Luchon.* 1934, III, 417-422.

Ducuing J. Miletzski O. Soula L.C. (Tolosa de Llenguadoc): *L’anèmia gàstrica experimental.* 1934, III, 613-624.

- Joly M. (Paris): *Nou aparell electrofaràdic de ritme respiratori per a la reeducació abdominal i visceral*. 1935, IV, 51-56.
- Bernardbeig J. Bounhoure L. Jost R. (Tolosa de Llenguadoc): *Diagnòstic i tractament de les calcificacions periescapulohumerals*. 1935, IV, 153-182.
- Cambrelin G. (Brussel·les): *La röntgenoterapia de les amígdals*. 1935, V, 123-128.
- Castaigne J. (Clermont-Ferrand): *La hidrologia científica i mèdica a l'Escola de Medicina i Farmàcia de Clermont-Ferrand*. 1935, V, 383-388.
- Blanquet L. (Clermont-Ferrand): *La flocculació de les aigües minerals i llur conservació*. 1935, V, 389-394.
- Paillard H. (Clermont-Ferrand): *Les modificacions de la tensió arterial després de la castració en la dona*. 1935, V, 395-400.
- Luton P. Renard J. (Clermont-Ferrand): *El rol de l'hospital sanatori en la lluita antituberculosa*. 1935, V, 401-406.
- Chaumerliac, Fourvel, Bouvet (Clermont-Ferrand): *Sobre un cas d'hepatonefritis*. 1935, V, 407-410.
- Limousin H. (Clermont-Ferrand): *Tractament de les intoxicacions per l'òxid de carboni*. 1935, V, 411-412.
- Dodel P. Dastugue G. (Clermont-Ferrand): *Assaig de verificació experimental dels mètodes indirectes de mesurament de la tensió arterial en l'home*. 1935, V, 413-422.
- Vaurs R. (Paris i Clermont-Ferrand): *L'isolament del bacil tuberculós a partir dels productes patològics*. 1935, V, 423-434.
- Piollet P. (Clermont-Ferrand): *Estenosi medio-gàstrica amb biloculació de l'estómac*. 1935, V, 435-440.
- Fèbvre P. (Clermont-Ferrand): *Esters guaiacolats i tiocal. Comparació de llurs eliminació i de llurs acció farmacodinàmica*. 1935, V, 441-453.
- Vignalou P. de Niort, Lavagna F. (Niça): *Cinc noves observacions de cataractes evolutives tractades per la vacunoterapia enterocòccica*. 1936, VI, 133-138.
- Euzière J. Lafon R. Toye G.P. (Montpeller): *Tares mentals i morfologia dels vasos capil·lars cutanis*. 1936, VI, 487-496.
- Aimes A. Cayla J. (Montpeller): *Relacions entre les modificacions humorals observades durant el curs de l'helioteràpia i el metabolisme fosfocàlcic*. 1936, VI, 497-504.
- Rimbaud L. Anselme-Martin G. (Montpeller): *Gota i sistema nerviós*. 1936, VI, 505-514.
- de Barbieri A. (Montpeller): *Sobre les accions hipoglicèmiques de principis actius duodenojejunals*, 1936, VI, 515-522.

Lamarque P. (Montpeller): *La historadiografia. Un nou mètode d'examen de les cèl·lules i dels teixits pels Raig X.* 1936-1937, VII, 127-134.

El nombre total d'autors referenciats sumen 42. La distribució geogràfica dels centres de treball on foren generats els articles es la següent: 10 a Clermont-Ferrand; 6 a Tolosa de Llenguadoc; 6 a Montpeller; 1 a Ax-les-Termes; 1 a Vichy; 1 a Paris; 1 a Brussel·les; 1 a Niça.

Per temes o especialitats trobem: 6 de Fisiologia, 4 de Medicina, 4 d'Hidrologia, 3 de Radiologia, 2 d'Helioteràpia, 2 d'Electrologia, 2 de Tuberculosi, 2 de Farmacologia i Toxicologia, 1 de Psiquiatria i 1 d'Oftalmologia.

CONCLUSIONS

"*La Medicina Catalana*" apareix en el període de plenitud de la medicina noucentista. Vol mostrar la viabilitat del Català com a llengua de comunicació científica moderna. Pretén contribuir a la internacionalització de la ciència mèdica catalana, mitjançant l'intercanvi amb altres revistes mèdiques de tot el món.

Buscà la complicitat i col·laboració dels metges del Llenguadoc, en base a unes arrels polítiques, culturals i lingüístiques compartides.

Ofereix una plataforma conjunta d'intercanvi i difusió de les activitats dels professionals i les institucions (hospitals, facultats de medicina, acadèmies, societats científiques, grups de recerca, etc.) de l'àmbit geocultural occitano-català.

L'assoliment d'aquets objectius estratègics, fou intens i fructífer, però limitat en el temps, per l'esclat de les guerres a Espanya i Europa.

Representà un intent, en l'àmbit mèdic, de fer real l'Imperialisme preconitzat per Prat de la Riba o l'Europeisme d'Eugeni d'Ors.